

(Folytatás az 1. oldalról.)

— Nem ezt akarta a régi párt is?

— Nem az elvekkel volt baj, de nem lehet olyan vezetővel politikai csatába indulni, akik — koruknál fogva — régi sérélmeik alapján döntenek. A boszszú rossz tanácsadó. A párt vezetőségébe fiatalok, jól képzett szakemberek kellenek.

— Hírlík, hogy önt képviselőnek kívánta jelölni a régi pártja!

— Valóban. Ha ezután is jelölnek a nemzetiek, vállalom. Ha találnak nálam al-

kalmassabb, rátermettebb embert, akkor őt fogom támogatni.

— A Független Kisgazdapárt is részt vett volna abban a lapban, amelyet ön szervezett. Mi lesz a Szegedi Napló sorsa?

— December 1-jétől a nyomdánk már részlegesen dolgozik. Megalakult a kft. is. A lap sorsa azonban most bizonytalan. Ha az infláció tovább növekszik, aligha lesz érdemes lapot kiadni. Nem lesz egyelőre pénze az embereknek újságra. Végleg nem tettem le erről a tervről, legfeljebb későbbre halasztjuk.

R. G.

A drámaíró, mint köztársasági elnök

A csehszlovák parlament pénteki prágai rendkívüli ülésén egyhangúlag Václav Havelt, a Polgári Fórum vezető személyiségét választotta meg a Csehszlovák Szocialista Köztársaság elnökévé. Havel megválasztása után, péntek délelőtt letette a hivatali esküt.

A csehszlovák parlament két háza, a nemzetek kamara és a népi kamara pénteken délelőtt tíz órakor kezdte meg a prágai vár híres Ulásló-terében köztársasági elnököt választó rendkívüli ülést. (Az Ulásló-teremben köröngyözték annak idején királyi a cseh uralkodókat, és 1934-től itt választja meg a parlament a köztársasági elnököt.) A parlament ülést Alexander Dubček, a törvényhozás elnöke nyitotta meg, és bejelentette, hogy a tanácskozással két napirendi pontja van, a köztársasági elnök megválasztása és az új államfő eskütétele, majd felkérte Marian Calfa szövetségi miniszterelnököt, tegyen javaslatot a köztársasági elnök személyére.

Calfa kijelentette, hogy Havel jelenleg a legnagyobb nemzetközi tekintélyű államfőnk. Csehszlovákiának, és elnökké választása garanciája lesz az emberi jogok betartásának Csehszlovákiában.

Az egész cseh és szlovák nemzetnek, Csehszlovákia nemzetiségének mondott köszönetet első elnöki beszédében Václav Havel, Csehszlovákia új államfője. Az

elnöki rezidencia erkélyéről a prágai vár harmadik udvarában összegyűlt, hatalmas ünnepelő tömeghez szólva Havel azt ígerte, nem fognak benne csalatkozni, a szabad választásokig vezeti az országot, és ennek az útnak tisztességének és békésnek kell lennie, hogy „a forradalom tiszta arcát semmi se piszkítsa be”.

A prágai vár belső udvarában összegyűlt tömeg hatalmas éljenzessel fogadta Havel pár mondatos beszédét és hosszan ünnepelte a csehszlovák megújulás vezérégyéniségét. Havel ezután családtagjaival, a korábbi és a parlament elnök-ségével együtt a Szent Vítus székesegyház Aranykapuján a Szent Vencel-kápolnába vonult, ahol meghajolt Szent Vencel cseh király ereklyéje előtt. A templom kapujában Jan Lebeda prágai püspök fogadta, a székesegyházban pedig Frantisek Tomásek bíboros érsek, a csehszlovák katolikus egyház feje és kísérete üdvözölte az új csehszlovák államfőt, aki a parlament és a kormány elnökségével együtt részt vett a Frantisek Tomásek által celebrált ünnepi tedeumon.

Szűrös Mátyas, a Magyar Köztársaság ideiglenes elnöke pénteken táviratban köszöntötte Václav Havelt a Csehszlovák Szocialista Köztársaság elnökévé történt megválasztása alkalmából.

Segítségre szorul a Vöröskereszt is

A személyes óhajok teljesítésekor

Kis csomagban özönműtől otthon azokat a levelezőlapokat, amiket apám több mint negyven éve írt szüleinek, tudatván velük, hogy él, s bár fogságban van, egészséges, és bízik benne, hogy hazakerül. E lapokat a második világháború idején, a Nemzetközi Vöröskereszt segítségével továbbították, s ezek — bár többnyire nagy késéssel, de — általában megérkeztek a címzetekhez. 1956-ban is eljutott a Vöröskereszt valahogy a csomagokat a rászorulóknak. Most úgy tűnik, ez kicsit másképp van. A segélyező ember nem küldhet csomagot, levelet Romániában élő rokonainak, barátainak. Bevihet ugyan az élelmet, gyógy-szert a felvívőhelyekre, de azt már nem jöhet ki meg, hová kívánja adressálni a csomagot. Azt majd valahol, valakik eldöntik, hogy hol, s kinek van arra szüksége.

Idős úr panaszkodik: szeretne Brassóba küldeni néhány kiló, nem romlandó élelmiszert. Annak idején, '42-ben, a fronton, ebből a városból küldtek neki, tábori címére csomagot, most — sok év után — ezt szeretné viszonozni. A Vöröskeresztnek azonban először felvették küldeményét, végül elutasították, mondván: nem tudják vállalni annak továbbítását. Feltámasztam hát a Szent Mihály utcai szegedi központ számát, ott a következőképpen világosították fel: A budapesti központ úgy utasított bennünket, nem teljesíthetünk privát kéréseket. Akik elosztják az élelmet, tudják, hová kell azt küldeni. Nyugodjon meg mindenki, akinek rokonai élnek Romániában, valamilyen segélyszállítványból ők is kapnak. Megértem: rendkívüli állapotok vannak, s félve bár, de megfogalmazom gyanúmat. Tartok tőle, még mindig lebecsüljük a nem intézményesített levelezésséget. Néhány napja mást sem hallunk a rádióban, tévében, csak azt: a magánkezők nem igazán hatékonyak, hagyjon fel vele a lakosság, inkább bízza azt központi szervezőkre. Nekem úgy tűnik, mintha most itt, a végeken, a határtól néhány kilométerre kellene lenni annak a bizonyos központnak, s nem Budapesten. Jó lenne, ha a szolgálat, a segítség nem torzulna amolyan presztiziskérdéssé. S ha az a bizonyos központ profinak tartja magát, akkor ne abban legyen az, hogy a saját fontosságát hangsúlyozza.

Mert uram bocsá! Annak a szegedi idős embernek az a fontos, hogy csomagja eljusson a brassói katolikus plébániára. De legalábbis az fontos lehet számára, hogy ne azt lássa, az ő csomagja egy különben jól működő intézménynek nyúg. Tudom, hogy rendkívüli a helyzet, de az egyes embert — ha segíteni kíván — nem szabad, hogy lekezeljék a központosított intézmények. Noha bene: a népek jó kapcsolata sem csak a diplomatakon, a politikusokon és a hivatalos szervezeteken múlik, hanem a kisemberek szándékán is.

(paesika)

A közösségi felajánlásoknál

Volt egyszer egy Vöröskereszt. Célja — ha jól tudom — a rászoruló megsegítése volt, nemzetre, politikai hovatartozásra való tekintet nélkül. Ez utóbbi mondat elég patetikus hangzó. A nemzetközi szervezet tette a maga által kijelölt dolgát. Háborúk tüzeiben mentette az általa deklaráltan esetleg menthető — az emberi életet —, hitelt, lelkesedéssel, és nem jegyzett áldozataival, akik minden felül segíteni akartak azoknak, akiknek még lehetett, legalábbis ezt hiszem, nem tudván, hogy félreinformáltak, megtevesztettek-e azon eszmék, melyekben az önzetlenség jegyében hittem és szeretnék hinni.

Ami Romániában történt, megrázta a magyarságot és Európát egyaránt, s a Vöröskeresztet felkészületlenül érte, bár saját bevallása szerint, számítania kellett erre. Sajtótájékoztatójukon elmondták, bár a társadalmi elvárások teljes mértékben rájuk hárulnak, jelenlegi felépítésükben egyedül, társadalmi támogatások nélkül összeroppantak volna az önzetlen elvárások súlya alatt.

Sem a megyei tanácsból, sem központi vezetőségüktől nem kaphattak olyan támogatást, mely munkájuk „profii” ellátását lehetővé tette volna.

Az utóbbi negyven évben tevékenységük elsősorban a szocialista Magyarország való és valótlán intézményi struktúrájába vesztett bele.

Úgy tűnik, a szervezet jelenleg, s az elkövetkező hetekben — különösképp az adott körülmények között — képtelen lesz ellátni feladatát, amennyiben az őt fenntartó környem nem teremti meg működésének feltételeit. Ehhez pedig pénzre és pénzre van szükség, ha a Magyar Köztársaság politikailag felvállalta és szükségesnek tartotta Románia megsegítését.

A vállalati felajánlások, a magánszemélyek adakozása rövidesen kifulladás, Európa pedig Szegedre szállítja adományait abban a hitben, hogy innen majd továbbszállítják.

Ehhez benzinre van szükség, s elsősorban szervezésre, melyet csakis az ezzel foglalkozó vállalatok szakemberei vállalhatnak magukra, díjazás ellenében. El kéne dönteni végre a Külügyminisztériumban: vállalják-e azt, amit Európa jövevény (?) elvár tőlünk, s ha igen, megteremtjük-e ennek anyagi fedezetét.

A Vöröskereszt apparátusának tagjai — bár munkájukat nem ingyen végzik, s a baj mindig hirtelen jöhet — abban reménykednek, hogy az elismerés mellett anyagi támogatásban is részesül szervezetük.

Jó volna elgondolkodni azon, hogyan tovább, mert a jelen segítőkész „anarchiája” kétségbeejtő, s ha megkésve is, végül is a jövőt tekintve — változtatni kell ezen.

Varga Iván

Csillag András New York, 1989

3. BÜNZÉS ÉS NYILVÁNOSSÁG

Nincstelenek tömegei megalázó körülmények között tengetik életüket egyik napról a másikra, ám ritkán halnak éhen. Mindig kerül egy pár cent a pohárba, s a város vezetői is igyekeznek menhelyeket és egy kis ételt biztosítani számukra, ami persze csak átmeneti megoldás. Csoda-e, ha sok a bűnöző? A hajléktalanok és a koldusok természetesen nem mindnyájan azok, noha szép számmal akad köztük olyan is, aki erőszakkal szerez, ha szép szóval nem kap. Nem egy azonban a kábítószer rabja, és mindenáron pénzhez kell jutnia ahhoz, hogy biztosítsa következő adagját. Ilyenkor nem ajánlatos vitába keveredni velük, jobb, ha az ember az első felszólításra engedelmeskedik. A nyomor szülte kényszerhelyzet és a bűnözés ily módon válhatnak egymás édes testvéreivé.

New Yorkban a közbiztonság az utóbbi években valamelyest javult, a gyilkosságok számában például Washington megelőzi. A földalattin sem kell feltétlenül rettegni: a metrórendőrség gondoskodik róla, hogy az utasok biztonságban érezzék magukat. Időnként megis előfordulnak döbbenetes esetek. Az egyik brooklyni metróállomáson történt tavaly például, hogy az éjszakai órákban rabló közelítette meg a golyóálló üvegbe készült pénztárfülkét. Arra vetemedett, hogy „kifüstöl” a zárt ajtó mögött ülő pénztáros, aki megtagadta a bevétel átadását. A keskeny nyíláson át gázolaját öntötte be, aztán meggyújtotta azt. A pénztárfülke pillanatok alatt lángba borult, majd felrobbant, mielőtt a szerencsétlen pénztáros működésbe hozhatta volna a tűzoltó-berendezést. Egési sérüléseibe másnap belehalt, míg a rabló kereket oldott. Azóta nemcsak minden szerelvényen vannak rendőrök, hanem gyakran mutatkoznak a bejáratnál is.

A lakosság védekezik: a bérházak ajtájában portás áll, a gazdagok testőrt fogadnak, az intézmények, egyetemek saját biztonsági szolgálatot vezettek be, az emberek

sötétedés után elhagyatott helyeken nem járnak gyalogosan stb. A fentihez hasonló abszurd és más bűncselekményekről, vagy éppen a rendőrség terroristaellenes akcióiról főleg a tv és a sajtó útján értesül a polgár. Kétéves kinttartózkodásom alatt komolyabb bűncselekmény személy szerint — szerencsére — nem voltam tanúja, pedig elég sokat jártam-keltem a városban. Igaz, éjszaka nem sétáltam a Harlemben, és nem mentem egyedül kocogni a Central Parkba, bár ez utóbbi inkább nőknek nem ajánlott.

*

A tv és a sajtó — hagyományosan — nagyhatalom Amerikában. A nyilvánosság erejénél fogva jelentős szerepet játszik a társadalmi problémák, például a korrupció, a bűnözés feltárásában, a közhangulat befolyásolásában. Ezen a téren New York monopolhelyzetben van, ugyanis itt van az Egyesült Államok három legnagyobb tv-hálózatának — ABC, NBC, CBS — központja, és az ország legnagyobb múltú, vezető napilapja, a The New York Times.

E tömegkommunikációs eszközök hírszolgálatát igen színvonalas. A tv-ben — és ez a regionális állomásokra is vonatkozik — meghatározó a műsorvezető személyiségének a szerepe. Peter Jennings (ABC), Tom Brokaw (NBC) és Dan Rather (CBS) nevét például minden amerikai tv-néző ismeri. Az általuk vezetett esti híradók műsorát naponta tíz- és tízmilliók figyelik szerte az országban, mert személyiségük garancia a tárgyilagos, széles körű tájékoztatásra, a komoly felkészültségre. A nagy tv-állomások sokszor élő, egyenes adásban számolnak be a fontosabb világeseményekről, s költséget nem kímélve, biztosítják a helyszíni közvetítést. (Például a verbe fojtott pekíngi diáktüntetésről, a nyár elején.)

A legutóbbi elnökválasztás idején is jól megmutatkozott a tv szerepe a közvélemény formálásában. Aki jobb színben tudta magát feltüntetni, meggyőzőbben tudta magát reklámozni (ha úgy tetszik, „eladni”) — még ha a másik befektetése árán is —, az lett az elnök. Talán megbocsátás nekem George Bush (akivel Fulbright-többszörös díjjal kezet foghattam a Fehér Házban), hogy számomra ellenfele haladóbb gondolkodású, demokratikusabb elveket valló elnökjelöltnek tűnt. Ebben nemcsak sok amerikai értelmiségi véleménye erősített meg, hanem a tv

nyilvánossága előtt folytatott kampányok és viták is, ahol a jelöltek mérköztek meg egymással. Michael Dukakis, a Demokrata Párt jelöltje hiába volt azonban népszerűbb, szándékaiban őszinte és becsületes, ha a Bush-féle republikánus propagandagépezet intenzív politikai reklámjaival szemben fehetetlennek bizonyult. Dukakis rátermettsége ellenére — és ezt a józan gondolkodású amerikaiak is elismerik — végül is az ellenpárt által finanszírozott tv-reklámok áldozata lett. Ez nem csupán arra int bennünket, hogy a közvélemény ily módon manipulálható, hanem hogy az amerikai elnökválasztási procedúra sem mindenben követendő.

*

A műveltebb népréteg által olvasott New York Times példányszáma hétköznap meghaladja az egymilliót, vasárnap a másfélt. Az egész országban, sőt külföldön is odafigyelnek szavára, kitűnő hírszolgálatára, józan, higgadt elemzéseire. Szerkesztőségi (vezér)cikkek és állásfoglalásai alapján a liberálisabb Demokrata Párt nézeteihez áll közelebb. Természetesen nem riad vissza az elnök, a kormány, vagy a legfelső vezetés más tagjainak bírálatáról sem. Állandó magyarországi tudósítója naprakész, hiteles információt nyújt a hazai változásokról, így az érdeklődő amerikai polgár meglehetősen sokat tudhat meg belőle itthoni dolgainkról.

A Times az évnek a mind a 365 napon megjelenik, vasárnapi számai — a sok-sok melléklettel együtt — súlyra meghaladják az egy kilót is. Az amerikai lapok, bevételének 70-80 százaléka ugyanis a hirdetésekbe származik — ezért a szokatlanul bő terjedelmű. A New York-i sajtópiac — elismerve a Times felsőbbrendűségét — még három napilap folytat egymással öldöklő konkurenciát: a Daily News, a New York Post és a New York Newsday. Ezek külsőre (kislakúak) és tartalmilag egyaránt hasonlóak. Szencsációnhajszó, képes bulvárlapok, melyek az alacsonyabb igényű, széles népréteget célozzák meg. Ordító szalagcímekkel jelennek meg. Az eseményeket jelentőségük felett tállalják, és főleg csak helyi híreket foglalkoznak. Hangvételük konzervatív, ám egyikből sem hiányzik a szex és a hórészkep. Üzleti vállalkozások, mint Amerikában az újságok általában.

(A befejező rész következik.)